

AARSSKRIFT 1966



Da klinger i Muldet gamle Suld

ULDUMHØISKOLE

ULDUM ELEVERS
AARSSKRIFT

UDGIVET AF
ELEVFORENINGEN



1966

KONRAD JØRGENSENS BOGTRYKKERI A/S, KOLDING

PRÆDIKEN TIL 14. SØNDAG EFTER TRINITATIS

(Tekst: Johs. 5,1–15.)

Hvad det var for en sygdom, den mand, som vi i evangeliet i dag hører om, blev helbredt for, det er der ikke fortalt os noget om. Men det ser ud, som om han straks blev ganske og aldeles rask. Og man kunne jo så deraf drage den slutning, at så havde han ikke længere brug for Vorherres hjælp. Om han selv har draget den slutning, ved vi ikke. — Men mon ikke det snarere er gået ham sådan, at han ved at blive hjulpet af Vorherre Jesus, har opdaget noget af, at der var meget mere i vejen med ham, end han nogensinde før havde anet? Vel var det en vidunderlig ting, Jesus havde gjort imod ham, og manden har sikkert aldrig glemt den dag, da det lød til ham »Stå op, tag din seng og gå«. Men ved mødet med Vorherre Jesus har han nok tillige gjort den opdagelse, at der var mere i vejen med ham, end han selv før havde været klar over. — Og sådan må det vel alle dage gå, hvor der kommer et møde i stand mellem »den store læge« og et menneske. Mon ikke det op gennem tiderne har været mange menneskers erfaring, at det at møde kristendommen, det var altid noget af dette at få at se, at der er noget alvorligt i vejen med os, og også at få noget at se af, hvad det er, der er i vejen? Og noget af det, som den mand her vel fra denne dag klarere så, end han før havde gjort det, det er vel noget af det samme, som altid må komme til at stå klarere for et menneske, jo mere kristendom bliver en virkelighed for os. — Og lad mig der nævne 2 forhold, som jeg synes let

falder i øjnene eller skal vi sige let falder os på sinde, når vi hører fortællingen om den syge ved Betesda dam. 2 forhold, som jeg tænker mig, at den helbrødte mand må have fået tæt ind på livet, og 2 forhold, som jeg ved, må være så afgørende for os, om kristendommen ellers betyder mere for os end tomme ord og gammel vane.

Det første det er dette, at dér hvor Vorherre Jesus Kristus træder mennesker i møde, dér kan ligegyldigheden over for andre mennesker ikke blive ved med at være den rådende magt i et menneskes hjerte. På en eller anden måde bliver det umuligt for det menneske, der gerne vil høre Vorherre til, at slå sig til ro med, at andre mennesker kommer mig ikke ved. — Den syge ved Betesda dam vidste noget om, at et menneske er sig selv nærmest. Det havde han lært noget af også dér ved barmhjertighedens dam. Da Jesus spørger ham, om han vil være rask, da siger han, at han har ingen til at hjælpe sig ned til dammen. Der ligger vel deri, at han er et meget ensomt menneske. Det hænger måske i nogen grad sammen med hans situation. Et sygt menneske kan få mange beviser for andres deltagelse. Men en, der er syg i så mange år, ham bliver man træt af. — Dertil kommer jo så, at de mennesker, der er samlet på dette sted, hver har sit at slås med. Og det viser sig så stærkt, når vandet kommer i oprør. Da gælder det om at komme først ned i vandet, for kun den, der gør det, bliver helbredt. Og vi kan vel på en måde så godt forstå disse stakler. De er så elendige mennesker, at de har ikke noget at give bort af. De orker i deres fattigdom ligesom kun at tænke på sig selv. — Men manden her har nok kendt det ikke bare fra de andre, men også fra sig selv. Når det ikke er ham, der kommer først ned i vandet, da er det jo ikke, fordi han gerne vil, at de andre skal helbredes før ham. Det var vel også for meget forlangt. Men det er simpelthen, fordi han ikke er i stand til at være så egoistisk, som han gerne ville være. — Men efter at han har mødt Vorherre Jesus, eller det er vel rigtigere at sige: efter at Jesus er kommet til ham og har hjulpet ham, da må det være blevet noget anderledes

for ham i hans forhold til andre mennesker. Vi kan jo ikke forestille os det anderledes, end at når der fra den dag af kom nogen og bad ham om hjælp, da kunne han ikke lade være at hjælpe — eller han kunne i det mindste ikke undgå derved at blive mindet om, hvordan han selv var blevet hjulpet. — Og al den glæde og hjælpsomhed, der sidenhen er udsprunget fra kristne enkeltvis eller samfundsvis har det ikke sin kilde i dette, at Vorherre Jesus Kristus viser godhed imod sin menighed på Jord? Ganske vist har egenkærligheden også blandt kristne så stor en magt, men vi kan ligesom ikke slå os til ro med, at det er sådan, og vi håber, det må blive anderledes, og jo mere vi møder af hans kærlighed og godhed, des mere kommer det til at stå sådan for os, at skal vi af hjertet høre ham til, da må noget af det samme sind komme til at bo i os, som var i ham.

Og det andet forhold, som jeg her gerne vil pege på, som den dag nok begyndte at klare sig mere for den helbrødte, og som der sikkert den dag i dag er al mulig grund for os til at prøve at se klarere på, om vort kristenliv skal blive til det rige og afgørende, som det har mulighed for at blive for os, det er dette, at det, der mere end noget andet er i vejen for os, det er det overfladiske i vort forhold til Gud. — Mens den syge lå ved Betesda dam, havde han den forestilling, at han kunne blive hjulpet ved at stige ned i dammen. Den samme tro havde jo også de andre syge, der lå der. Det er i og for sig besynderligt, at han kunne blive ved med at have denne tro, hvis han da blev ved med det. Måske var det kun blevet en vane for ham at blive der. Og hvor skulle han for øvrigt ellers gå hen? Og man kan godt sige, at der er noget vist rørende ved, at han blev ved med at håbe, hvis han altså gjorde det. Og det er i alle tilfælde et bevis på, hvor nødtigt et menneske giver helt op. — Men naturligvis var det overtro, dette, at Gud ligesom skulle hjælpe ham ad omveje. Dette med »overtro« skal vi måske nok sige så stille i vore dage. For selv om vi regner med, at vi er så meget mere oplyste end den tids mennesker — og det er vi jo — så trives dog overtroen også godt i vor

tid. Og mon ikke det er sådan, at der, hvor kristendommen mister sin magt over mennesker, der træder ofte overtro i stedet? Men naturligvis må det være en overfladisk betragtning af Gud, at han hellere skulle give os noget ved sådanne »midler« end ved at vi beder ham derom. — Men ikke mindre overfladisk kan vel de menneskers syn på Gud siges at være, de, som mødte den helbredte og sagde til ham, at man måtte ikke bære sin seng på en sabbat. For dem var det vel kommet til at stå sådan, at bare man overholdt visse regler og lovbud af udvendig art, så kunne man derved vinde Guds velbehag. Det er imidlertid nok en tankegang, der ikke er så fremmed for os, som vi måske selv ville mene. Vor kristendom ytrer sig vel i mangt og meget netop ved udvendige ting. Men det er nok ikke derpå, det kommer an. — Når Jesus siger til den helbredte: »Se, nu er du blevet rask; synd ikke mere, for at ikke noget værre skal times dig,« så mener han nok ikke, at manden skal overholde visse udvortes ting, men så mener han nok, at vi med hele vort sind og alle vore tanker skal leve vort liv sådan, at vi ikke ved noget bedre end at lytte til, hvad Gud vil os, og gøre derefter.

A. Fredsted.

*

Hermed en hjertelig hilsen til venner og bekendte blandt elevskriftets læsere.

Elli og Asger Fredsted.



FORNYELSE

Der er opbrud overalt i vort samfund, ja vel i hele verden, man taler om, at vi står i et tidehvert, at vor tid er revolutionær. De gamle rammer omkring de forskellige former for livsudfoldelse sprænges, eller de står som øde kulisser, der er uegnede i dag. Kommuner lægges sammen, sogneskel slettes. Byerne vokser, landsbyen forsvinder eller bliver til en ny storlandsby med byens fordele. De rene landdistrikter affolkes.

Der er ingen erhvervs muligheder for de unge, hvor der ingen industri findes. Derfor samles ungdommen i storbyerne, der sker det, her er erhvervs muligheder, uddannelses muligheder, og her kan fritiden helt anderledes forløbe med tilbud om alt fra det mest løsslupne forlystelseliv til sammenbidte studier og refleksioner over det gådefulde menneskeliv.

Dette opbrud er både ondt og godt, det skaber mange problemer: trængsel og bolig mangel i storbyen, ødegårde og -huse på landet. Der skal bygges mange nye skoler og sælges mange gamle skoler til andre formål. Er det umagen værd med alt det besvær? Kunne man ikke, som Thorkild Gravlund foreslog i sin tid: »Lade det blive, som det var, og være, som det er?«

Nej, det kan man ikke, for de nye tider er over os, og de stiller os overfor nye opgaver. Der skal fornyelse til. Det var også nyt og meget omfattende, da man for 1000 år siden byggede 2000 kirker og dannede sogne omkring disse huse. Nu er dette sogn for lille. Fornyelse skal der til. Stilstand i århundreder kvæler livet, vi må bare ikke i anstrengelser for at skabe det nye glemme traditionen, der også hører med

i en kulturel udvikling. Kultur betyder sammenhæng, at opdyrke nyt land og videreføre opnåede resultater.

Fornylse uden tradition er en selvmodsigelse, man kan ikke forny, uden der er noget at forny. Men tradition uden fornyelse er livsfjendsk, så rådner livet. Det har Kålund givet et godt udtryk for i et følsomt digt fra 1877:

»Kamp må der til, skal livet gro, ej kamp blot for dagligt brød, men kamp for frihed i liv og tro, thi evig stilstand er død.«

Livet udfolder sig i kamp, fornyer sig deri. Stilstand er døden. Gravlund havde uret, vi skal ikke blive i det gamle. »Bliv frugtbare, og gør jer jorden underdanig,« lød det en gang.

Modeordet i dag er: vær utraditionel! men det er næppe skabt ud af denne forståelse af fornyelsens nødvendighed, snarere ud fra en lyst til at gøre, som man vil, og så er det galt, for man kan aldrig té sig, som man vil. Og vi kan ikke undvære traditionen, thi så skulle vi begynde på bar bund, i jordhuler, med dyreskind på kroppen, uden erfaring, uden kendskab til noget.

Men det nye er altid ensidigt, det kan ikke være hele sandheden. Freud sagde for 100 år siden, at ernærings- og forplantningsdriften var bestemmende for hele menneskets adfærd, det var nyt og en del af en sandhed. Siden hævdede Jung, at det var ensidigt, det kollektivt ubevidste var afgørende og om det vidste man så godt som intet. Nu siger Frankl, at det egentligt menneskelige er dets åndelige natur, der gør, at mennesket kan vælge sin holdning til tilværelsen, under alle forhold, også til drifterne, behøver ikke at lade sig bestemme af dem. Han hævder, at menneskets inderste drivkraft er viljen til at finde en mening med det hele. Det har han fået bekræftet i tyske koncentrationslejre, hvor de åndeligt levende klarede sig bedst. »Den, der ved, hvorfor han skal leve, tåler næsten enhver form for hvordan,« siger Frankl.

— Det er livsvigtigt, om vi forstår at forny og videreføre arven. På mange måder kører vi på det, som det 19. årh.

skabte: skoler, forsamlingshuse, mejerier, foreninger m. m. Hvordan afskaffer vi overflødige rammer, formænd og vedtægter og skaber det nye, der i dag og i den nærmeste fremtid er brug for?

Se, hvor de kan i Holstebro! De har rejst en hal af dimensioner, så nutidigt kulturliv kan udfolde sig, de kan indbyde Det kgl. Teater til gæsteoptræden, så vestjyder kan diskutere tidens problemer på lige fod med folk på Kongens Nytorv.

De har rejst en skulptur, der diskuteres ikke bare her i landet. Deres hal er fyldt til trængsel, så idrætsfolk klager over manglende pladsmuligheder for dem. I Herning bygger man den ene hal efter den anden. Kulturministeriet må for alvor kunne mærkes ud over hele landet, hvor en kulturformidling, som nutiden kan give den, må finde sted overalt. Der er brug for det, det hører med til vor levestandard i dag.

Åndslivet skaber sig nye rammer og nye formuleringer, der kan sige nutidsmennesker noget. Eksistentialisme, modernisme og afmytologisering er forsøg på åndslivets fornyelse. Vi klammer os måske nok til det gamle af sløv vane, men det siger os for lidt eller er blevet uden mening med den større viden, vi har om alting i dag. Stigende oplysning må selvfølgelig få indflydelse på de formuleringer, åndslivet kan godtages i.

Man er i dag bange for de store ord og de fine idealer, fordi de blev sat op af 19. årh., men er ikke særligt samvittighedsfuldt efterlevet siden. Blodige krige og voldshandlinger har hærget som aldrig før, skønt vi lærer: »Du må ikke slå ihjel!« »Du skal elske din næste som dig selv!« Vi gør det bare ikke. Vi har udnyttet u-landene, skabt vor velstand på grundlag af dem, men holdt deres befolkning nede. Nu rejser de sig, vil ikke finde sig i tilstandene. Vil vi nu handle efter vore formuleringer: »I skal være verdens lys og jordens salt.« »Du skal være din broders vogter!«

Ordene gør det ikke alene, der må føjes handling til. Det

er forståeligt, om nutiden væmmes ved brug af krævende ord. Nu er det handling, der tæller. Det er sober gerning stærkt at gøre opmærksom på det.

Her har vi modernismen, 60-ernes kunstneriske form. Den er mangfoldig og kun fælles i protest mod de gamle formuleringer. Den siger: verden er absurd, uden mening, fordi vi har formuleret livets mål uden at følge det op i handling.

Uffe Harder: »Det er en opgave at bryde tavsheden med ord, der betyder noget. Grundsituationen er den nøgne, den tavse, tomme, og en række absurditeter, der udfylder det.«

»Ethvert menneske har den opgave at gå oprejst, at bryde tavsheden med ord, der betyder noget.«

Man kan godt få den tanke, at modernismen er et storlået fremstød i etisk holdning. Det er jo kunstens opgave at gøre sig repræsentativ for sin tid, den skal tegne vor situation. Forstår vi den så ikke, forstår vi ikke vor egen situation. Og så hedder det om os: »Den, der ikke lever i sin egen tid, lever slet ikke.«

Det at leve i fortidige drømme er et skinliv. Vi kan ikke klare os med at afvise kunsten, den sejler tingenes kerne adskilligt nærmere, end godtfolk gør.

Bundgård Poulsen: »Jeg holder mest af ting, der er mærket af brug, min moders giftering og hønsenes ædetrug. Bøgerne, der er brugt, og en pibe med ar har fået noget smukt, det ubrugte ikke har. — Jeg holder mest af ord, der er mærket af brug ligesom et køkkenbord og hønsenes ædetrug.«

Heri er sagt noget om at leve med tingene og lade ordene og vor tilværelse være identiske, at være vederhæftig i tale og adfærd. Det rammer i sin stilfærdighed hårdt i overidealistiske forestillinger, der flyver over hverdagens krav.

Villy Sørensen: »Den gode kunsts genstand er ikke mere det skønne, men det sande, og sandheden er gerne ilde hørt, deraf det spændte forhold mellem kunstner og publikum, som stadig kræver noget skønt. — Modernister tilintetgør

gamle konventioner for at bane vej for nye kvaliteter. Udvikling fører altid til konflikt mellem gammelt og nyt, absolut harmoni forudsætter absolut mangel på udvikling.«

Her har vi modernismen og begrundelsen for fornyelsen.

Asger Pedersen: »Hvor godt endnu at eje sigtelinjer, at vide bag tvivlens grå guirlander står større kræfter udspændt i mit sind. De er, Deres fylde brister ikke.«

Her ønsker en modernist sigtelinjer; gennem et punkt i fortiden, til et i nutiden kan der tegnes en fremtidslinje, tradition og fornyelse. Det er fremtiden.

Kristendommen har været kernen i vor kultur, bærer af den. Men forkyndelsen af den skal fornyes. Viden, opfindelser og opdagelser har sprængt det mytologiske verdensbillede: jord, himmel og helvede. Evangeliet skal formuleres, så det ikke bliver uden mening for moderne mennesker. Det har man ikke gjort. Det er nok derfor, kirkerne i dag er svagt besøgt. Man vil nok vies, begraves og have børnene døbt ved hjælp af kirken, men dens forkyndelse har ringe interesse. For adskillige år siden hævdede Ole Wivel i »Den skjulte Gud«, at præsterne er evneløse til at formidle det budskab, der er vigtigere end alt andet. De kan ikke formulere evangeliet nutidigt.

Der er ingen fornyelse sket. De tre vækkelser: den grundtvigske, den missionske, den socialistiske er forlængst passé, de er stivnede i ubrugelige former. Bønnemødekult og vennemødekult er fortidig. Det er ikke længere alvor for mennesker, kun de gamles former, derfor manerer. Det er næsten umuligt at få sine børn interesseret i at gå til kirke. Dygtige, veltalende præster kan tale helt forbi de unge, så de efter en gudstjeneste siger: »Det var skrækkeligt.«

I dag er de unge ikke bange for at sige deres mening lige ud, de er bedre oplyste og nok også mere ærlige end forrige generations, her er der altså en frugtbar grund at begynde på.

Vil de gerne have en dans ved deres bryllup, så spiller de op og danser, selv om de ældre pietister sidder og ser til og tænker: »De danser sig lige lukt i helvede.« Men så hiver

de unge disse bekymrede ud til dans, så de hopper lystigt rundt, skønt de aldrig har lært et dansetrin. Det kan være, at de får set livet på en helt ny og friskere måde. Fra de unge kommer fornyelsen. Men hvorfor kan de unge præster med deres store teologiske ballast ikke forny forkyndelsen, så den kommer nutidsmennesket ved? Det er vigtigt, om de kunne.

Tysk teologi med Bultmann i spidsen har i en menneskealder arbejdet på afmytologisering af bibelen, han er banebryder for en ny holdning til den gamle og helt uundværlige bog. Stryg dog det overhøjtidelige og mytologiske af den og gør den til en nutidig brugsgenstand. Den står i alle hjem, men bruges sjældent eller aldrig, i tider, hvor oplysning og bøger er dagligdags. Det er uholdbart. Her har både indre mission og grundtvigianismen gjort skade.

Den mytologiske opfattelse af bibelen har gjort den til eventyr ligesom H. C. Andersens med talende ællinger, stoppenåle og tinsoldater. Barnet opfatter det hele som eventyr.

Men der ligger noget bag eventyrets pålydende værdi, det forstår den voksne, men kejseren af Kina bliver aldrig en virkelig kejser for ham, han hører kun hjemme i eventyret, hvor han nok kan fortælle noget etisk eller religiøst. På samme måde opfatter man de bibelske fortællingers skikkelser, men så eksisterer de ikke. Når Gud besøgte Abraham, sidder til bords hos ham, spadserer hen ad vejen med ham, og de passiarer næsten som herren og tjeneren, var det nok en brugelig meddelelsesform i oldtiden, men er det ikke i dag, hvis vi ikke vil forvise det hele til eventyrets verden, dvs. uvirkelighedens.

Vi kommer ikke uden om afmytologiseringen, hvis vi vil undgå helt at aflive troen på den treenige Gud. Og det har vel været Lindhardts egentlige anliggende i en generation.

Tro og viden kan godt forenes i det samme menneske. Men man må ikke forlange, at det moderne oplyste menneske skal benægte fakta. Mellem uvidenhed og viden vil der

herske krig og med rette. Hvis fordummelse er en forudsætning for kristen tro, så er den tro afskrevet og fortjener ikke bedre, men således forholder det sig, Gud ske lov, heller ikke.

Derfor skal den fornyelse, som hedder afmytologisering gå sin gang, så evangeliet igen kan springe fra et frisk væld, som det sprang for oldtidsmennesket.

Det er ikke en myte men en virkelighed: at Gud har skabt alting, at menneskesønnen forkyndte gudsriget, døde og forenedes med Gud, at den treenige Gud er en realitet. Hvordan kan intet menneske forstå, men derfor kan det godt tro. Men man kan bare ikke tro på hvad som helst, det må ikke være uden mening.

Johannes evangeliet: »I begyndelsen var ordet, og ordet var Gud. Alting er blevet til ved det. Og ordet blev kød og tog bolig iblandt os, og vi så hans herlighed.«

Her er ordet afklædt mytens form og står til tro eller forkastelse, men meningsløst er det ikke. Under denne synsvinkel skulle hele bibelen ses. Ellers får russeren Gagarin ret, når han efter sin rumfart sagde: »Jeg mødte ikke Skaberens deroppe. Himlen var der ikke.« I dette lå kommunismens triumf over kristendommen som fordummelse. Men amerikaneren Glenn sagde efter sin rumfart: »Jeg så heller ikke Skaberens, men jeg havde ham hos mig hele tiden.«

Her har vi det moderne menneskes forening af viden og en kristen tro, men den kræver det mytologiske verdensbillede fjernet og et nyt sat i stedet.

Jo, fornyelsen skal gå sin gang, fordi vi står i en helt ny tid, hvor vi uhjælpeligt før eller senere kører fast i de gamle formuleringer.

»Men immer det dages dog på ny, hvor hjerterne morgen vente.« (Grundtvig.)

Her fra »Bakken 4« sender vi gamle elever, gode bekendte og alle årsskriftets læsere en hilsen med ønsket om en glædelig jul og et godt nytår.

Birthe, Per, Åse, Anders, Petrea og Magnus Nielsen.

LYSLÆNGSEL

»Lyset skinner i mørket,
og mørket fik ikke bugt med det.«

I årets mørkeste tid er der blandt mennesker en trang til at samles til adventsmøder, hvor der lyder sange og salmer, der hjælper os til at rette blikket frem mod vinterens største højtid. — En af de sange, der synges i disse korte decemberdage, er: »Ind under jul.« Der er en mærkelig stemning i den. Den synges meget både i Danmark og Norge. Ofte har hver sang sin forhistorie. Det har denne sang også. Den bærer præg af, at den er skrevet i årets allermørkeste tid: »Snefog og kulde og korte dage.«

Vi ved, at den norske digter Jonas Lie, som har skrevet sangen, tilbragte sin barndomstid i Nordland, hvor hans far var byfoged i Tromsø. Heroppe rugede vintermørket i de nordligste egne. I ni måneder af året så man ikke solen. Mørket avler tungsind. Naturen kunne til tider virke helt overvældende med sne- og stormorkaner: Huse blev ødelagt, og skibe på havet kom i fare. I sådanne tider rykkede mennesker i gamle dage tættere sammen ved arneilden. Det har Jonas Lie oplevet som barn. Han har en dyster baggrund for de ord, han indleder sangen med: »Ind under jul, hvor er det trist, snefog og kulde og korte dage; sindet bøjer sig ned til sidst, ved ikke, hvor det skal modet tage; mindre og mindre af dag det lyser, hjertet i kulde og mis-håb gyser, kommer ej jul?«

De tre første ord af sangen husker man så klart fra sin barndomstid. Nu var det igen — *ind under jul!* — I det

følgende vers mindes digteren de tre dejlige sommermåneder ved skt. Hans, da solen var på himlen døgnet rundt, og der var blomsterflor i varme solskinsdage. Men nu er året fattigt på sol og glans, »ligger og sygner på sneens lagen, fryser og føler, dets kraft er omme, — så må det være før jul kan komme«.

Der er en dyster stemning over de første to vers, hvor den hårde, kolde virkelighed er med i billedet. — Hvor lyslængselen og trangen til at leve et rigt menneskeliv er til stede, — der kan mennesker måske rammes hårdest, for der er vel ikke mange, der ikke kender til angst og mismod — og andre fjender, der besætter sind og tanke. — Er mit sind ikke så udadvendt og splittet, at det vil blive svært ret at tage imod og lade budskabet nå frem til hjertekammerets krybberum. Der har det hjemme. — Og dybest set så går vel både unge og ældre med længsel og forventning efter, at julen må nå frem til os.

Jonas Lie fortæller videre om den lange ventetid hos det udvalgte folk, hvor messiasforventningerne levede hos de fromt troende i landet. — Måske ligger der det bag tredje vers, at vi får ikke ret jul, så længe vi tro på vort eget og selv vil råde. Der er noget, vi må give op, ellers bliver vi i mørket og kulden. — Brorson peger så skarpt på det i menneskesindet, der holder mennesket borte fra at kunne modtage det største budskab, der har lydt på jord:

»Forhærdede tidsel-gemytter,
så stive som torne og støtter,
hvi holde I eder så ranke
i stoltheds fordærvede tanke.«

I næste vers lyder der et ord om det forunderlige — der sker, hvor barnet finder hjem og rækker efter nåden. — Trods alle savn, mangler og skrøbeligheder, som præger jordens børn, så sker underet alligevel: det bliver jul på jord — trods mørke og hjertekulde.

Det tolker Jonas Lie i sidste vers, hvor han igen nævner skt. Hans — årets skønneste tid i Nordnorge.

»Midt ud i mørket og jordens kuld,
 medens vor sol er ved at dale,
 stiger Vorherres op som jul,
 blir det skt. Hans i himlens sale;
 netop som jord ej mer kan råde,
 kommer et frelsens væld af nåde,
 så kommer jul.«

Disse julevers er rige på billedtale, alle kan forstå. Jeg tror også, de i kommende år vil kunne gøre indtryk på mennesker og vække julelængsel i sindene. I kampen mod »det genstride selv« må mennesket opgive sit eget. Det ser Lie så klart og slutter med at vidne om underet: den signede dag, den velsignede stund, da Kristus lod sig føde. Hvor er den stund blevet prist af vore salmedigtere. De har lagt os de rigeste ord på læbe. Måtte vi stadig kunne gøre deres lovsange til vore!

På dansk møder vi denne lovprisning i den gamle nordiske dagvise. Det er betegnende, at den står — i Grundtvigs omdigtning — som indledningssalme i højskolesangbogen. Vi må vist godt sige, at den for vort folk er blevet en af vore kæreste salmer, som man tyr til ved adskillige højtidsstunder, og den synges i alle Nordens lande. Det er dejligt, vi er fælles om den. Vi vil standse lidt ved den gamle dagvise. Den har stadig meget at sige os.

I sin ældste form er den ældgammel. Medens de fleste kirkelige sange fra middelalderen er af latinsk rod, er dagvisen af nordisk oprindelse. — I »Hans Thomissøns Salmebog« fra 1569, der kom efter reformationen, optages den gamle kristelige dagvise, der har været brugt i pavedømmets tid. Nu er den rensset for en del katolske udtryk. I de ældste tider har den dog ikke været brugt så meget som kirkesalme, men blev »siunget for Døre og udi Huse«, bl. a. af peblingekor, når de gik fra hus til hus. Den bruges også som morgensang ved husandagt i hjemmene og betegnes som en dansk-svensk middelaldersalme.

Dr. Feilberg fortæller i sin skildring af julen om, hvordan salmen blev brugt i Sverige: Mørket rugede tungt ved

midvintertid over vore forfædre. De kendte til mørkeangst. Ved solhverv længes dagene atter. Og julen blev en fest for lyset og dagen, der kommer. Der holdtes julemesse i kirken julenat allerede ved 2 tiden; men kirkevejen er lang for mange. Man må fra hjemmet ved midnatstide. Nogle går, andre kører eller rider. Ingen tør vove sig ene ud i natten. Man slår sig sammen i flokke. Foran hver flok bæres et stort tjæreblus. Der kan være storm og snefog; men man skal nok vide at vinde frem alligevel til julemessen. — Oppe fra kirkebakken ses et mærkeligt syn i natten! Hist og her dukker de vandrende lys frem af mørket fra alle sider, bliver stærkere og større jo nærmere de kommer. — De samler sig til en hel lysstrime op ad kirkevejen. Hvilket syn — julenat! Foran kirken kastes alle blus og fakler i hob til et stort julebål.

Nu går alle ind i kirken, hvor der er lys på alteret og på prædikestolen, og hvor lys ellers kan anbringes. Hver bonde og bondekone tænder sit lys og holder det brændende, så længe messen varer, og man lytter andægtig til korets latinske sange. — Men når det gryede ad dag, sang hele menigheden i kor: »Den signede Dag«, og man samledes til altergang, og da plejede andagten at være størst. Al mørkerædheden og lyslængselen og dagglæden fik da sin udløsning i fællessangen på modersmålet. Altså var *dagvisen* oprindeligt *en julesang om nadverbordet — til lysets pris*. Måske vor ældste nordiske julesang. — I den gamle svenske tekst prises Jesus som »then Herran jak så i Vin og Brødh«.

I Hans Thomissøns Salmebog lyder første Vers:

»Den signede Dag, som wi nu see
 ned til oss aff Himmelen komme,
 Gud liuser for os jo lenger oc meer,
 oss alle til glæde og fromme.
 Gud lade os icke skeep i dag
 hverken last, skam eller vaande.«

En morgensang, en tak for lyset fra himlen og en bøn om at fries fra det onde.

»Gud Fader, Søn og den hellig Aand
med alle sine engle skare,
bevare oss i Dag oc allen Stund
fra alskens Dieffeielens Snare.«

Og den, som kan bevare mennesket, er den Herre, der kom som lyset fra himlen.

»Den signede Dag, den signede Tid,
Vor Herre hans fødsels time,
da kom der Lys af Himmelen ned
saa vidt over Verden at skinne.«

Hele den gamle dagvise er båret af en inderlig barnlig glæde over lyset — isprængt med frygten for mørket og for djævelens snare. Når julebålet var udbrændt, rugede mørket tungt over mark og skov og menneskehuse.

I den gamle middelalderlige form var sangen præget af forfædrenes natteangst og utryghed for jordelivet.

»Dagen han er aldrig saa lang,
at aften maa vi jo vente.«

Disse lidt triste linier fra dagvisen, bliver for Grundtvig til det håbefulde:

»Immer det dages dog på ny,
hvor hjerterne morgen vente.«

Hvordan Grundtvig fik beåndelse til at omforme den gamle dagvise, har gamle Uldumelever hørt om, da de var på skole her. Jeg nævner en enkelt kendsgerning. I foråret 1826 oplevede Grundtvig en dejlig tid som kapellan ved Vor Frelzers Kirke på Kristianshavn, lykkelig for sit hjem og for sin gerning. I 1824 havde han udsendt sit profetiske digt *Nytårs-Morgen* — en hilsen til frænder i Norden. — Var det ikke ved at lysne? Var der ikke tegn til en rig nytid for dansk menighedsliv?

Pinsedag skulle der holdes mindegudstjenester i alle Danmarks kirker; for i 1826 var det 1000 års minde for Ansgars komme til Danmark. Grundtvig skrev tre højtidssalmer til

dagen og lod dem trykke; men fik forbud fra biskop og kancelli mod at benytte dem. Der måtte kun vælges salmer fra den autoriserede salmebog. Da pinsedagen oprandt, var Grundtvig ikke længere præst i den danske statskirke. Han havde glædet sig til sammen med menigheden at synge de salmer til festdagen. Når man havde forkastet dem, kunne han ikke fortsætte som præst i statskirken.

»Den signede dag«, var perlen blandt de tre højtidssalmer, og »den har siden vundet sig en plads i alle danske hjerter,« siger Th. Balslev, forh. Vartov, og han følger til »kristne mennesker jubler i den deres lovsang ud; men den griber også hvert menneske, som ikke blot har sans for poesi og for modersmålet i dets højeste skønhed, men også har anelse om, at der er noget, der kan løfte os op over muldet. — Om *Gudsrigets hjem i Danmark*, om *troen og håbet for den danske folkemenighed* taler de to vers:

Så takke vi Gud, vor Fader god, som lærken i morgenrøde for dagen, han os oprinde lod, for livet, han gav af døde, for alt, hvad på mark, i tusind år, der groed til sjæle-føde.	Som aldrig så lang er nogen dag, at aften jo er i vente, så haver det lys og solbjergs-lag, søm Gud udi kirken tændte. Men immer det dages dog på ny, hvor hjerterne morgen vente!
---	---

Grundtvig har ganske sikkert villet lægge meget ind i linierne: »det kendes (lad det kendes) på os som lysets børn, at natten hun er nu omme.« »Natten, som nu snart skal være omme, er rationalismens og vantroens tid,« siger pastor Uffe Hansen i sin beskrivelse af dagvisen.

Læs det dejlige julevers! (Nr. 367 i salmebogen.) Et stærkt udtryk for, at budskabet med Kristi komme — evangeliet — skal nå ud over alle jordens egne, nå dybt ind i menneskehjerter og opløde dem. — »Den sprøde jule-morgentone bliver til en mægtig pinsedagslovsang.« For det under, der er sket ved åndens virke, må vi med salmisten juble vor tak ud: »Om levende blev hvert træ i skov, og var så hvert blad en tunge, de kunne dog ej Guds nådes lov med værdelig røst udsjunge.« — En takke- og lovsang er der givet os: Tak for dagen! Tak for *livet* og

lyset! Tak for »alt, hvad på mark, i tusind år, der groed' til sjæleføde!« (Nr. 2 (234 i den gl.) i Højskolesangbogen.) Frejdigt slutter Grundtvig salmen af efter at have lovprist kristenlivets gaver til vort folk.

»Så rejse vi til vort fædreland,
der ligger ej dag i dvale,
der stander en borg så prud og grand
med gammen i gyldne sale,
så frydelig der til evig tid
med venner i lys vi tale.«

I Uffe Hansens værk: »Grundtvigs Salmedigtning« finder vi følgende ord, som kan medvirke til, at vi ikke tankeløst afslutter salmen: »Med mesterlig korthed og klarhed har Grundtvig i den sidste linie sammenfattet de tre værdier, som udvirker kristenlivets glæde, både her og i himlen: vennelaget, samfund med alle hellige, lyset, livets lys i Jesus Kristus, det som er hele salmens hovedord, og endelig talen, det levende ord, som udgår fra Gud, men af hans ånd lægges på vor tunge:

»med venner i lys vi tale!«

I mangen god stund er den salme blevet sunget. Vi holder af den og vil gerne — som dagene og årene skrider — bedre kunne gøre ordene til vore.

*

Der lå en ældre præst på Bispebjerg Hospital. Han havde været meget syg, men var i bedring: »Du skal komme til at prædike endnu engang derhjemme,« den tanke fyldte hans sind med tak. Da vidste han med det samme, at de den søndag skulle synge: »Den signede dag.« Det ville blive en forunderlig dag, når han igen kunne mødes med menigheden til lovsang. Derfor måtte dagen begyndes med den salme. — *Gud giver dagen.* Giver os vor livsdag her — kort eller lang. Når sygdom og død kommer nær, fatter vi det endnu bedre. — *Gud giver dagen*, da Kristus lod sig føde:

Påske og pinse udsprang af jul. Hver søndag gælder den gamle præsts ord. Gud giver os mange velsignede stunder. Hvorfor så grue for jordens mørke og kulde, som de gamle gjorde det i middelalderen.

Måtte også den kommende jul blive til velsignelse og hjælp for os, så vi bedre må kunne se frem mod lyset og takke for »den signede stund, den midnatstid, Vorherre han lod sig føde.« — Aldrig må vi glemme det ord fra dagvisen:

»Evig nu skinner livets lys
for gamle og så for unge.«

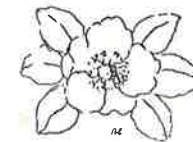
*

Vi ønsker alle gamle elever med pårørende en god jul og et velsignet nytår!

Johannes Laurson Vig.

Jeg sender en hjertelig tak til de mange hjem, jeg har besøgt. Tak, fordi I har taget så godt imod mig! Jeg håber, at kunne fortsætte rejsen.

Jeres J. L. V.





J. HATTINGER-JACOBSEN

Forstander J. Hattinger-Jacobsen, Elbæk Lærerskole, døde den 2. juni på kommunehospital i Horsens i en alder af 70 år.

Hattinger-Jacobsen har gennem en årrække været en af dem, der med megen interesse og kærlighed har fulgt Uldum Højskole. For godt 50 år siden var han elev her hos Marie og Svenning Pedersen. Han mindes denne vinter i en artikel i årsskriftet fra 1965, og han talte ved jubilæums-mødet. — Efter sin uddannelse på Vinthers Seminarium i Silkeborg blev han knyttet som højskolelærer til Uldum Højskole fra 1918 til 1924. Derefter var han en kort tid på Snoghøj Gymnastikhøjskole, indtil han i 1928 overtog ledelsen af lærerskolen i Elbæk, hvor der særlig uddannes lærere til de frie skoler. — Skolearbejdet blev ledet og udført på ualmindelig dygtig og god måde. I den daglige undervisning havde Hattinger-Jacobsen en god støtte og hjælp i sin trofaste hustru Mette (f. Kåstrup), der har en

sjælden evne til også at kunne gøre det hjemligt og hyggeligt for skolens elever.

Trods det store, anspændende arbejde på lærerskolen kunne Hattinger-Jacobsen få tid tilovers til adskilligt skriftligt arbejde. Her er det, at vi, der føler os knyttet til Uldum Højskole, er i stor taknemlighedsgæld til ham, fordi han til skolens 100 års jubilæum i 1949 gav sig stunder til at skrive højskolens historie. Bogen udkom i 5000 eksemplarer. Det var et mægtigt arbejde, han der udførte. Det har sikkert kostet ham adskillige nattetimer. Med billeder blev bogen på 246 sider; men H.-J. havde samlet adskilligt mere stof end det, der blev trykt.

I det indledende kapitel mærker man hans kærlighed til hjemegnen og til de historiske minder, der knytter sig til den. — *Hærvejen* går jo gennem hans hjemsgn: Kollemorten, og Jyllands »to største floder« har begge deres udspring i samme sogn. — Hvor elskede han naturen der: Det herlige udsyn fra hans barndomskirke (Ø. Nykirke) med Tørring og Uldum og Bjerge herreds bakke længst ude i horisonten.

Vi er taknemlig for den levende skildring, han har givet af de mænd og kvinder, der havde deres virke her. — Jeg må have lov at gengive et par ord af en tale, han holdt her ved mindefesten den 8. januar 1949: »Hos Svenning Pedersen mødte man det folkelige og det kristelige så umiddelbart, at det netop fik et stærkt præg af det levende. Sv. P. var mere en *forkynder* end en *forklarer*. Hans tale bar mere præg af at *tolke* end at *tyde*. Han talte ud af det liv, der var i hans hjerte.« — Jeg vil mene, at Hattinger-Jacobsens ord her netop giver udtryk for noget af det rigeste, vi mødte og modtog fra ham selv: *Han talte ud af det liv, der var i hans hjerte*. Han var et rigt begavet menneske.

Det var en oplevelse at møde ham i festligt lag. Han og fru Jacobsen havde en særlig evne til at gøre en aftenstund hyggelig, livlig og fornøjelig. Når Jacobsen gik i gang med anekdoter og historier, mærkede man hans jyske lune og humør, — strålende gæstfri var han. Men skønnest var det, når man så ham i lag med børn. Han kunne ikke stå for de

små, og de kunne ikke stå for ham! Det lyste fra hans ansigt, hvor han var i stue med børn. Han smådrillede dem, så de var helt med i legen.

Ja, Hattinger-Jacobsen havde et rigt og følsomt sind. Det fik hans nærmeste venner ret lært at mærke. — Han har været meget trofast og god mod os, der i mange år havde vort hjem på Uldum Højskole. Vi vil savne ham og den friskhed og varme, han bragte ind i vort liv, når han besøgte os.

Johannes Laursen Vig.



NOGET OM AT FORME OG DIGTE

sted: formningslokalet

personer: 12 højskoleelever, 1 lærer

anledning: formningsdag

ting: sorte ark karton

blå limtuber

sakse

nogen forholdsvis nye aviser — det flyder faktisk med aviser — nogen i stabler på gulvet, på borde, på bænke — nogen kigges i, klippes i, bladres i, rives i. Der jages noget. Noget hvad? En udenforstående betragters konklusion: sikken et roderi. Hvad er egentlig meningen? Hvad søren skal de fotografier og tegninger og overskrifter mon bruges til? Nå, der må vel være en mening. Han der synes mest at interessere sig for biler og færdselsulykker. Derovre er noget med sport. Det der ser mærkeligt blandet ud, nu var man lige ved at finde lidt system i det og så ligger der en rodet bunke med Vietnam og Johnson og prinsesser og badepiger og atombombesprængninger og kong Konstantin og pigtråd og lårkorte kjoler.

Hva' laver du?

En collage!

En hvaffor noget?

En collage — såd'n et billede der klistres sammen af alt muligt. Jeg ville gerne have brugt nogen gamle klude-rester og konservesdåser også, men der måtte kun bruges aviser denne gang.

Hvad er meningen? Skal det bare være sådan noget af det her moderne kunst, sådan noget tilfældigt roderi som der hverken er op eller ned eller hoved eller hale på?

Kom igen når jeg er færdig, så kan du jo selv prøve at finde ud af det.

Collagen blev færdig.



Af Bente Eskesen Larsen. Uldum 1966.

Benny Andersens nyeste digtsamling, »Portrætgalleri«, indleder med et portræt af »det enlige ord«. Digtet handler blandt andet om det at digte, om det elementæreste i digtning, at digtningen begynder når to ord mødes og et spil opstår imellem dem. Er det de rette ord der mødes — tilfældigt eller bevidst ført sammen af digteren — kommer de i en slags samtale og kontakt med hinanden, og noget nyt blir til — et digt. Digteren prøver at kombinere ordene på forskellige måder for at få en samtale i gang mellem dem.

Formål: »Varigt ordspil, evt. digt«

DET ENLIGE ORD

HALLO UKENDTE

Savner du som jeg en forstående ven
at dele tykt og tyndt med
da lad os dele sammen

 hvad vi hver for sig går glip af
Jeg er et ganske almindeligt stærkt verbum
 selverhervende
 med egen bøjning

har ord for at være velsoigneret og stabil
Kun på grund af generthed

 og en skuffelse i førnutid
har jeg endnu ikke fundet det rette ord
Position og stavemåde underordnet
Ligegyldigt om du er bevinget eller belagt
fremmedord eller biord

bare du er kærligt anlagt og som jeg føler
at dette forår er for godt at stå alene i
Interesser: Alt godt, naturen, hjemlig grammatik og
 et enkelt superlativ

Et muk ingen hindring
(Varigt ordspil, evt. digt)

En bog udkom i Paris 1954 af Raoul Follereau. Små digterier fra dagliglivet i teknikkens og materialismens århundrede hvor over halvdelen af menneskeheden sulter.

»I avisen,
i en ganske almindelig avis,
læste jeg:
38 millioner flygtninge i verden.
Og videre på samme side:
En pappegøje arver 20.000 dollars.

Og dernæst:
400 millioner børn sulter i verden.
Og videre — på samme side:
*en amerikaner efterlader 3 millioner dollars
til vedligeholdelse af sin væddeløbshests grav.»*

Hvad er det han gør Follereau — teknisk set?
Lader blikket løbe hen over avisernes overskrifter: Den der kan jeg vist bruge til noget. Og den der. Hov, der er et par stykker til som måske kan sige noget hvis de blir sat sammen.

Er det digtning at sætte nogle citater sammen?
Set isoleret er hvert af citaterne meddelelser om kendsgerninger som kan undersøges. Set isoleret kan disse objektive meddelelser nok fremkalde følelser og reaktioner hos læseren. Men i det øjeblik Follereau trækker to overskrifter ud af avisen og sætter dem op mod hinanden for øjnene af os så sker der noget nyt. Vi læser overskrifterne på en ny måde. Lader dem føre en samtale inden i os selv. Vi læser ikke blot det der står, vore tanker og følelser får en ny retning når citaterne spiller mod hinanden.

Follereau kunne let have fundet citater imellem hvilke der ikke ville opstå noget »varigt ordspil«, og følgelig ville der ikke blive noget digt ud af det. Men den voldsomme kontrast mellem de valgte citater fremkalder spændinger og udladninger i læserens sind.

Og digtet blir til.

1. maj 1937. Nogen skitser tager form på et tilfældigt stykke blåt indpakningspapir. De første udkast til »Guernica«. 5 dage tidligere var baskernes hellige by i Nordspanien blevet jævnet med jorden. Hitler havde efter aftale med general Franco fået lov til at afprøve virkningen af sine nye bomber. De virkede upåklageligt. Da torvedagen var til ende stod der to hele huse tilbage i byen.

En måned senere skulle verdensudstillingen åbnes i Paris. Pablo Picasso var blevet bedt om at sørge for udsmykningen af en væg i den spanske pavillon. I løbet af maj måned blev stabler af udkast og skitser til under hans hænder. Tyrehoveder, menneskehoveder, knuste kroppe, forvredne lemmer, brækkede våben. Tegnet, klippet ud, sat sammen, kasseret, lavet om, sat sammen på nye måder, stadig nye måder. Prøvende, vurderende. Et 8 meter langt collage-agtigt billede tog form i løbet af denne måned.

Hver for sig siger billedelementerne ikke meget: det der er en arm, der er et hesteben, der en elektrisk pære. Sættes de sammen opstår spillet mellem de enkelte dele. Hvor meget de siger afhænger af betragteren. I hans sind opstår spillet. Der blir »digtet« til.



Pablo Picasso: Guernica. 1937. Museum of Modern Art. New York.

Bente sætter avisudklip sammen
 Benny Andersen sætter ord sammen
 Raoul Follereau sætter citater sammen
 Pablo Picasso sætter tegnede udkast sammen

Alle får de udtrykt sig, meddelt noget ved at sætte materiale sammen.

Picasso får ikke blot fortalt om Guernicas udslettelse — også om hvad krig er, hvad lidelse er, hvad man gør ved mennesket.

Bente får fortalt noget om verden 1966 og lader os som Follereau opleve horrible og meningsløse kontraster.

Benny Andersens digt er godt at tage med her fordi det siger noget om at spillet begynder der hvor en skabende vilje bringer de mindste dele sammen, til belysning, kontrast, spænding, kontakt. Der blir noget nyt til.

I dette »spil« mellem de sammenbragte elementer opstår poesien — hvis den opstår. Om der kommer et digt ud af det afhænger ikke blot af »digteren« eller af de ting der sættes sammen. Først i oplevelsesøjeblikket, når spændinger opstår og gnister springer i læserens sind, blir digtet til. Hvis det blir till

Og her slutter collagen
 om hvordan noget
 blir
 til noget nyt.

Gunnar Salomonsen

SANG OG MUSIK

Uden sang og uden klang,
 hvad ville livet være?

Vi kan spore den danske sang langt tilbage i historien. Når folket i middelalderen trådte dansen og flettede sin sang sammen med forsangerens foredrag af de gamle viser, sang man ud af alt det, der rørte sig i sindet, man sang om de historiske begivenheder, om glæden over naturen, om kærlighed mellem mand og kvinde og om kamp og strid mellem slægterne.

Komponisten Th. Laub genskabte de gamle melodier, så folkeviserne den dag i dag kan lyde med deres oprindelige toner. — Ellers var i gammel tid sangen kun knyttet til kirken. I middelalderen herskede de såkaldte gregorianske melodier, hvis komponister vi ikke kender. De gregorianske melodier og sange har navn efter Gregor den Store. Sin oprindelse har den gregorianske kirkesang dog ikke i Rom, dens rødder er — ligesom det gælder for selve kristendommen — at søge i den nære Orient, i Syrien og Palæstina.

Dansk musik lader sig kun påvise i to langt fra hinanden liggende perioder af vor historie, første gang i middelalderen i folkevisen, anden gang i det 20. årh. i romancen.

Ved reformationens indførelse i Danmark fik de åndelige viser en stor plads i ritualen. Hovedparten var ganske vist tysk lutherske salmer i oversættelse og med de dertil hørende melodier: »Aleneste Gud«, »Nu bede vi den Helligånd« og m. a., ikke så få bevarede vi fra den katolske kirke.

Hvorfor synges der ikke så meget i hjemmene? I vore dage møder de fleste vel først sangen i skolen; men der har den til gengæld også fået en væsentlig plads lige fra morgen-

sangen til alle de andre sange, der kaster glans over arbejdet. — Hvis vi blader i vor sangbog, vil man se, at visse perioder har været særlig frodige for sangene, en del er blevet til i begyndelsen af forrige århundrede, en af de mest bevægede perioder i Danmarks historie. — Vi har de mange sange om vort sprog, årstider m. m., det gælder bare om at vi forstår at veksle mellem sangene. — Det er nyttigt at bruge vores sangbog som læsebog, sang er nu en gang mere end toner, derfor må musikken heller aldrig overdøve sangen; men den skal kun underbygge sangen, så den blir renere.

Tonen, der ligger i nærheden af den menneskelige talestemme, er lettest at frembringe; men ved flittig brug kan den trænes til at gå højere op og dybere ned. Man kan nok transponere en melodi; men det er ikke ligegyldigt, hvilken toneart der benyttes — da hver tone har sin klangfarve og karakter.

Mange danske komponister har i det 19. og 20. årh. komponeret sange, Weyse, Rung, Bielefeldt, Heise, Lange Müller, mest betydende er dog Carl Nielsen, som i samarbejde med Laub har været medvirkende til at skabe den ægte folketone. — Der er en stilrenhed over de 2 komponisters enkle melodier, deres melodier er især benyttet i skole og kirke.

I nær slægt med de gamle folkevisemelodier er en lille komposition, som Laub skrev i begyndelsen af dette årh. Siden nytår 1904 har den lydt daglig — i sin helhed endda hver time på dagen, — i København. Alle, ikke blot i staden, men over hele det ganske land, kender den. Det er kvarter- og timeslagene fra Københavns rådhus.

Jeg vil håbe, disse linier må give lyst til at læse og synge vore sange.

De bedste hilsener og ønsker om en god jul.

Maja Øland.

☆

PROLETARISERER VI LANDBOUNGDOMMEN?

*Jeg lod mig føde på en bondegård
— og det var dumt*

*Agerdyrkning er grundlaget for al kultur,
men agerdyrkeren selv er trængt ud
til kulturens yderste grænse.*

(Fra bogen: Dag så lang af Albert Dam.)

Ingen, der er beskæftiget i praktisk landbrug eller i rådgivning heraf, er i tvivl om, at den meget omtalte strukturændring har forskaffet erhvervet nogle alvorlige problemer, i hvis kølvand usikkerheden for fremtiden træder tydeligt frem, ikke mindst for den kommende generation. Ved proletarisering forstår jeg her de unges placering i landbruget på en — i forhold til det øvrige samfund — materielt og menneskeligt uholdbar måde. Når jeg i overskriften skriver vi, mener jeg hermed samfundet og udøverne af den faglige undervisning af landbrugets unge.

For at indramme problemet, skal jeg søge at drage nogle af de hovedpunkter frem fra debatten, som åbenbart er kilden til den undertiden største lidenskabelighed, og af samme grund undertiden en mindre saglighed.

Jeg ser mig ikke i stand til at gøre det så let og elegant som en københavnsk journalist, der kort og godt afskaffede landbruget. Hvem i samfundet ville for øvrigt overtage de ca. 15 milliarder kr., som landbrugets gæld i dag andrager? Der skal altså nok blive drevet landbrug i Dannevang en rum tid endnu.

1. Teknisk er det muligt.

Det er hørt, at erhvervet er blevet et gammelmands-erhverv, at der ikke er unge nok — i hvert fald ikke til de bestående brug. Af samme grund slås der på stortromme for, at nu må der gøres noget for at bevare ungdommen ved erhvervet. Når vi samtidig paradoksalt nok må erkende, at vi står med en teknik, som gør det muligt at klare den nuværende produktion med en menneskeindsats, der er betydelig mindre end den vi forventer omkring 1975, må man nok spørge, hvorfor affolkningen ikke finder sted i et betydeligt hurtigere tempo end som så. Det forklares ved, at ingen tilsyneladende aner, hvor de store kapitaltilførsler skal komme fra, som er nødvendig til en sådan omstilling.

2. Den private ejendomsret — en hellig ko?

Grundlovens sikring heraf er velkendt. Det er dog et spørgsmål, om det ikke er på tide, at vi tager op til overvejelse at ændre vort syn herpå. I praktisk politik og lovgivning er det som bekendt så som så med ukræneligheden. Endvidere gad jeg nok vide, med hvilke følelser fremtidens unge bonde vil sidde med foden under eget bord, når samtidig gælden når op i nærheden af skorstenene?

3. Min nabo — min værste konkurrent.

Når landbrugsregnskaberne studeres, ses disse ofte at være delt op i bedste, mellemste og dårligste trediedel. Ser vi på resultatet i bedste trediedel, er jeg sikker på, at de to øvrige trediedele ville være særdeles godt tilfredse her med. Når vi nu samtidig ved, at det teknisk er muligt at »nøjes« med mindre end halvdelen af de brug, vi har i dag, for at oprettholde produktionskapaciteten, skulle det synes naturligt, at den nuværende arbejdsfortjeneste fordelt på mindre end halvdelen af landbrugsforetagere kunne forventes at være tilfredsstillende for disse. Det ville det sikkert også være, hvis det — alle andre forhold lige — lod sig gøre.

Men her melder sig det prekære spørgsmål: Hvem skal gå, og hvem skal blive (underforstået og få det godt)?

Det er dette centrale problem, som ofte overses i debatten. Den unge vil selvfølgelig nødig erkende, at han skulle være en dårligere landmand end sin nabo, og kun en himmelråbende dårlig økonomi eller fysisk opslidthed — ofte i en ung alder — er de barske forhold, der fortæller sin mand, at løbet er kørt.

Hvis det er efter denne recept, halveringen skal ske, er det forhåbentlig ikke vanskeligt at forestille sig, at processen vil blive både langvarig og smertelig. Jeg tænker her også på de der »overlever«. Heller ikke deres tilværelse er — målt med velfærdsøjne — særlig ønskværdig. Men som sagt, håbet er lysegrønt! Bl. a. til fællesmarkedet. Den optimisme, som medlemskab heraf lader komme for en dag, synes ganske ubegrundet, når man efter alt at dømmes må regne med et øget omkostningsniveau og øjeblikkelig kapitalisering af eventuelle virkelige eller uvirkelige fordele.

4. Landmanden og samfundet.

Dette dilemma søger landbrugets organisationer at løse ved at gå til staten og sige: I ventetiden, til det igen bliver bedre, må samfundet være med til at bære nogle af vore byrder.

Hvis vi nu prøver objektivt at bedømme statens evne og vilje til at hjælpe — hvad enten vi antager dens repræsentanter for idioter eller guder — må vi kunne gå ud fra tre ting.

For det første: Der kan ikke ydes mere hjælp, end der er politisk dækning for. Erhvervets udøvere udgør i dag mindre end 14 pct. af befolkningen. Selv om der skulle være den bedste vilje til af hjertet at hjælpe, vil det være urealistisk at forestille sig, at det på noget tidspunkt måtte mærkes i den hjælpendes tegnebog, uden at han/hun gennem sin organisation, pristal m. v. søger kompensation herfor. Det er nu engang moralen i vor velfærdsstat.

For det andet: Den hjælp der ydes, må ikke nedsætte tempoet i strukturrationaliseringen. Med andre ord gælder det om at gøre pinen så kort som muligt.

For det tredje: Hvis man accepterer tanken: Min nabo er min værste konkurrent (som ovenfor beskrevet), kan da nogen forestille sig en hjælp af betydning uden at den straks vil blive kapitaliseret — altså give sig udslag i større omkostninger.

5. Svaret.

Når spørgsmålet, om samfundet proletariserer landbrugsgets unge skal besvares, må det derfor ske med en vis nuancering. Og svaret er bekræftende, men der skal tilføjes: Det sker formentlig ikke af ond vilje.

Hvad så med den landbrugsfaglige ungdomsundervisning? Ja, i sin iver efter at løse problemet har mangan en lærer lagt sig i selen for at lære sine elever det fuldkomne med hensyn til fedesvins fodring, koens røgt og pleje, roemarkens gødskning o. s. v. Eller hvis han mener, han er en stor erhvervsorganisator: Han lægger sig fast på et par enkelte såkaldte sandheder. (Det er nu engang altid ubehageligt at erkende, at et problem, som man af en eller anden grund føler sig kaldet til at løse, er uløseligt.)

Resultatet: Nogle fagligt dygtige unge, der er overbeviste om, at blot de kommer til, skal det blive en smal sag at demonstrere, hvordan den sag skal klares. Og tiden går.

Med samme nuancering, som en sådan generalisering nødvendiggør, fristes jeg også her til at svare bekræftende og med tilføjelsen: Men det sker i god tro.

Denne strukturændring er altså en proces, som i et frit kapitalistisk samfund ville have været selvregulerende. Men i velfærdssamfundet tørner det sammen med de moralbegreber, der siger: Vi skal for enhver pris ha' det rart. Formentlig er det et eksempel på en velfærds-børnesygdом. Lad os håbe, at vi hurtigt vokser os fra den.

Venlig hilsen

Frode Christoffersen.

☆

SANGEN HAR LYSNING

Jeg har diskuteret sang med mange ældre mennesker. Det er den samme historie, man hører fra alle. Alle sang de i deres ungdom, siger de. De sang, når de om morgenen gik til deres arbejde, de sang ude på marken, og de sang, når de trætte gik hjem om aftenen. Husmoderen sang ved rokken, og malkepigen i stalden.

Sangen har levet så længe som mennesket har eksisteret. Herhjemme ved vi god besked med, hvad der skete i middelalderens Danmark på Valdemarernes tid; disse gamle sange giver udtryk for den tids menneskers tankegang, deres syn på livet og om livet som det levedes. Mærkværdige historiske begivenheder berettes igennem vore gamle folkeviser, alt fremstillet i et levende og særpræget sprog, som dog nok kan stå mål med det sprog, nutidens sange skrives på.

Man kan da spørge, om melodierne står på højde med teksten i disse gamle sange. Ja, det gør de helt ud. Som teksten blev folkeeje, således også melodien; fra generation til generation er de gået i arv uden at miste noget af deres særprægede skønhed.

Hvad man nuomstunder er alt for tilbøjelig til at overse, er det kunstbehov, som ethvert naturligt menneske har, men som blot alt for ofte kvæles af underlødige kommercielle produkter, som virker sløvende på sindet. Det at værdsætte noget smukt er ikke noget, mennesker ikke har lært; det er noget, de engang har kunnet, men har glemt igen.

Folkevisen har et vidt perspektiv, den er nøglen til et folks karakter. Mens den individuelt skabte musik ofte kan være påvirket af indflydelse fra andre lande, er folkevisen altid national. Der er intet mere engelsk end en engelsk folkesang, intet mere spansk end en spansk folkesang osv. Hvis ikke sangene havde vundet anerkendelse i de lande, hvor de gennem så mange generationer blev overleveret, ville de aldrig have kunnet leve.

Ligesom visen følger hver enkelt af os gennem livet, har den fulgt mennesker i deres urolige bevægede færd gennem tiderne. Alle elsker at synge, de hvide, brune, gule og sorte folk, hele jorden rundt. Musikken er et sprog, der kan fortælle både om vore glæder og sorger. Sangen lærer os at forstå hinanden, den lærer os om de nationale forskelligheder, men viser os samtidig, at alle de fundamentale følelser, hvori sangen har sit udspring, er ens over alt i verden. Kunne dyrkelsen af folkesangene — på nationalt og internationalt plan — bringe os blot den mindste smule nærmere hinanden, lære os, at vi på bunden er ens, selv om udtryksmåden veksler fra land til land, så ville den alene derved have sin berettigelse.

Karen Schiermer.



OM HØJSKOLE — OG ÅRETS GANG

Det er spændende år at leve i for dansk folkehøjskole. Det er hele højskolens indpasning i skole- og uddannelsesbilledet, det er mere end det, det er et spørgsmål om folkehøjskolens indpasning i vor menneskelige og i vort Samfunds udvikling. Folkehøjskolen er ikke blot et uddannelsessted, det sted, hvor man fagligt uddanner sig til næste trin på uddannelsesstigen. Højskolen er også — og væsentligst — et sted, hvor unge over 18 år gives mulighed for at komme ind i en udvikling, menneskeligt og socialt, der gør dem mere egnede til at LEVE og til at LEVE MED i det samfund, de efter opholdet vender tilbage til. Udviklingen i de kommende år vil givetvis pege i retning af, at den EFFEKTIVE skole må ændre indhold og form. Den danske folkehøjskole skulle her gerne vise sin eksistensberettigelse ved at være forstående og foregående. Efterhånden som vi alle får større realindtægt og større fritidsmuligheder, må skolen — ikke mindst højskolen — mere og mere gå over til at blive udviklingssteder, hvor man hjælper de unge til ikke blot at indpasse sig i arbejdssamfundet med forhåndenværende kundskaber, men også — og som det vigtigste — at hjælpe dem til at leve i fritidssamfundet. Den store specialiseringstendens, der har været inden for danske folkehøjskoler i mange år, vil og må ændres, så hovedformålet for alle vore højskoler fremover i stigende grad går på menneskelig udvikling i retning af livsduelighed over for det så hastigt ændrede samfundsliv. Kundskaber skal vi have, gerne mange, og det er glædeligt at se,

at der er god udvikling i tilbuddenes art og antal, og kvaliteten af undervisningen er ofte meget høj. Men dagskoler og aftenskoler kan aldrig have de samme muligheder for at give tilskud til LIV og SAMLIV som kostskolerne. Vi har mange andre kostskoler end højskolerne, men kun få ud over ungdoms- og højskoler, der er »nytteløse« i deres formål. Vore forfædre i det nybagte folkestyrede Danmark så rigtigt, da de indså nytten af den såkaldt nytteløse skole, som højskolen på sin vis er og forhåbentlig fortsætter med at være. Og det er glædeligt at mærke, at vore folk på tinge i dag mere end måske nogensinde ser værdien af det nytteløse. Det er store tilskud, det offentlige hvert år giver til denne skoleform, og der er ingen tvivl om, at højskolernes indsats igennem mere end 100 år, hvorom der både kan siges meget pænt og meget mindre pænt, har skabt så megen respekt, at vi idag står i den situation, at det måske mere er landets lov end folkets vilje, der gør, at vi i de kommende år vil opleve, at folkehøjskolen får bedre livsvilkår rent økonomisk.

De store årgange har løbet storm mod højskolen i nogle år. Nu er der nedgang at spore. De kommende år kan blive alvorlige, idet de 18-åriges antal falder ca. 15.000 på få år, og da 10 pct. af hver årgang tager på højskole, vil det sige, at 17–18 højskoler af Uldum Højskoles størrelse kan undværes, om eleverne samler sig på færre skoler. Cand. polit. Thomas Rørdam, Rødding, har udtalt, at det må forventes, at de små og de bygningsmæssigt gamle skoler står i fare. Og formanden for Foreningen af Højskoler og Landbrugsskoler, forstander Knud Hansen, Askov, har fornylig i fjernsynet udtalt, at krisen iblandt danske folkehøjskoler samler sig om de gamle skoler med ringe bygningsværdi, idet den nuværende lov begunstiger dem med gode og værdifulde bygninger.

På højskolernes årsmøde blev det flere gange fremhævet, at staten burde hjælpe de gamle højskoler, og undervisningsminister K. B. Andersen har i sommer fremhævet, at de traditionsrige højskoler, der endnu har elever og fast







lærerkreds, bør hjælpes. Men det er jo ikke let for embedsmændene at administrere uden om loven, og den forestående revision af højskoleloven lader nok vente på sig, måske både 1 og 2 år.

Det kan vi ikke vente på, vi må igang med ajourføring af bygningsmassen på de gamle skoler. For Uldum Højskoles vedkommende er vi så heldige, at justitsministeriet har givet elevforeningen tilladelse til et foreningslotteri, som, om gamle elever og gode venner af stedet her vil være gode aftagere af lodsedlerne, kan give os fornøden kapital til det nødvendigeste af det, vi gerne ville bygge, og som vi sidste år fik tilladelse til at gå i gang med, men som vi i skrivelse af 20. februar -66 måtte sige Nej Tak til, idet vor økonomiske situation i løbet af sommeren og efteråret -65 viste sig at være betydeligt ringere end beregnet. Samtidig med at vi d. 20.2.66 meddelte ministeriet, at vi ikke kunne nytte byggetilladelsen, bad vi om i finansåret 66-67 at få tilladelse til et byggeri på ca. 600.000 kr. Vi har nu delvis et nyt projekt færdigt og håber på til foråret at få begyndt nybyggeri med nogle elevværelser. Viser det sig, at Laursen Vigs indsamling blandt gamle elever samt lotteriet går som ønsket, skulle der også blive mulighed for at ofre lidt på opfriskning af den gamle boligmasse, hvor det er mest påkrævet.

Når ajourføring af boligmassen er så absolut nødvendig, er det ikke kun for elevernes skyld, for vores situation er den, at selv om vi havde fuldt hus i 8 måneder, kunne højskolen ikke gå rundt rent økonomisk. Der skal mange kurser til i den elevløse tid, og de fleste af de kurser, der kunne være tale om på en højskole, stiller større krav end vi for tiden kan opfylde. Det gælder elevværelser, men også klasseværelsernes antal og inventar. Hvert halvår sker væsentlige forbedringer, men udviklingen har jo stor fart på, så det må vi også have, om vi vil vinde med.

Læser vi Uldum Højskoles historie, vil vi opdage, at den flere gange har været i såvel elevkrise som økonomisk krise. Lige for tiden har vi mere end fuldt hus på vinterskolen,

så elevtilgangskrise kan vi ikke tale om, men nok om en økonomisk. Men står vi sammen endnu en gang, kan vi komme på fode igen. Ja, der er ingen vej udenom, vi må ikke bryde kæden, vi må tage vel imod lodsedlerne, når de kommer, vi må hjælpe, hvor og hvordan det er muligt. Kommer vi over de første år, må vi tro på, at det atter bliver muligt uden for elevtiden at skaffe det antal højskolekurser, som betinger vor fortsatte eksistens. Og kan vi arrangere kurser, der ligger på linie med det, højskolen står for, vil alle på stedet fortsat kunne — og have lyst til — at yde mere end det, de er ansatte for, men skal vi tvinges over i, hvad man nærmest må kalde hotelvirksomhed, bliver det ikke morsomt for nogen. Penge kan købes for dyrt. Bliver denne udvej en nødvendighed, vil det givetvis gå ud over vort egentlige højskolearbejde i elevtiden. Det aldrig ske!

Men lige så givet er det, at vi — om mulighed byder sig — gerne går i samarbejde med en af de mange organisationer, der for tiden pusler med tanken om selv at starte en højskole. Er det rette grundlag til stede, vil et samarbejde om og på Uldum Højskole give højskolen bedre muligheder for at kunne samle sig om de 8 elevmåneder, mens til gengæld en organisation langt billigere vil kunne starte på en igangværende højskole ved f. eks. fuldt og helt at få stillet skolen til rådighed i den tid, der ikke er elever — og til mindre kurser også på andre tider af året (f. eks. ved at bygge en mindre kursusfløj, der kan bruges uafhængig af selve højskolen).

Alt dette er dog tanker, der helt og fuldt er af privat karakter. De kommende måneder vil vise, om gamle elever og øvrige venner af Uldum Højskole vil løfte i flok. Evnerne har vi, det drejer sig om, at 5000 i gennemsnit giver hver 100 kr., så kan vi ikke blot bygge nødvendigt nyt, men også bevare det gamle i restaureret og tidssvarende form.

Arkitekt Holm Nielsen, Odder, har været skolen en særdeles god medarbejder fra 1963—66. De vanskelige arbejds-

forhold har været medvirkende til, at vi her i efteråret måtte skifte, og vi har henvendt os til arkitekt m. a. a. Tyge Arnfred, der sammen med professor, arkitekt m. a. a. V. Møller-Jensen har udarbejdet en skitse, der kan realiseres over få eller mange år, eftersom evnerne rækker. En af de mange gode sider ved dette projekt er, at vi kan bygge lidt eller meget uden at røre ved den gangbare nuværende boligmasse. Dette har den store fordel, at vi aldrig nogensinde undervejs i et nybyggeri eller ombyggeri har nødig at standse vor virksomhed som højskole og som kursus-skole.

Erik Knudsen.



ÅRETS GANG — KORT FORTALT

3. november 1965 modtog vi 86 elever, 45 drenge og 41 piger. Den faste stab ventede spændte på at se skolen fyldt. Alle gik ind til vinter-skolen med stor arbejdslyst. Vi fik en god start, så da vi den 21. december spredtes over 20 amter for at holde jul, var vi blevet en sammensvejsset flok. Sammenholdet styrkedes i de følgende måneder, og da vi den 29. marts holdt afslutningsfest, kunne vi se tilbage på en

rig og fornøjelig vinter. Af mindre og større begivenheder skal blot nævnes, at vi 18. december var inviteret til stearinlysfest i forsamlingshuset og den 8. januar til ungdomsforeningsbal. Kr. Killelose, Vallekilde, var her i januar med Landsdelingsførerforeningens vandrebibliotek, så de der tog lederuddannelse i gymnastik og svømning kunne se, hvad der fandtes af nyeste litteratur på idrættens område.

Et par gange var vi i teater i Horsens, en enkelt gang i Århus teater. Skolefest med gæster blev holdt i februar. I marts drog vore 2 gode gymnastikhold til forårsopvisning i Løsning, inviteret af Horsensegnens Gymnastikforening.

På slutningen af vinterskolen kom Kaj Erik Lindqvist fra Danmarks Radio for at optage 4 salmer, sunget af eleverne under Karen Schiermers og hendes fars ledelse. I juni udsendtes salmerne i serien: »Imorgen er det søndag.«

Vi havde 8 unge militærnægtere fra Kompedallejren til diskussionsaften og senere advokat Marcussen fra Atlantpagtsammenslutningen. Ernst Laske fra Israel var her et par dage. Bankernes konsulent, Tage Albertsen, gæstede os som vanligt, og forfatteren Vagn Steen gav os sluttelig en uforglemmelig aften. Ind imellem havde vi en lang række gode lørdags- og søndagsunderholdninger ved elever og lærere. Næsten alle vore udflugter prægedes af regn eller sne. Den lange vinter gav os et mindre biluheld, der resulterede i, at 2 af vore piger i køkkenet for en kortere tid var arbejdsudygtige.

I april havde vi et stort kursus for brevuefolk. Resten af måneden stod i rengøringens tegn, og Bente og jeg nyttede lejligheden til i den sidste store snestormuge at tage solbade på De kanariske øer.

Den 3. maj åbnedes sommerskolen med 6 drenge og 7 piger. En lille flok, men vi erfarede hurtigt, at selv om kvantiteten var ringe, var kvaliteten god nok. På vinterskolen havde eleverne 13 biler, det var lidt nok til transport af alle, men på sommerholdet var der bil for hver 3 elever, så vi kunne let og hurtigt arrangere udflugter. Den største af disse gik til Læsø, hvor Salomonsen har sommerhus. Alle elever og alle lærere var med. På vejen op var vi i Viborg Domkirke og Ræbild bakker. På Læsø arbejdede vi — bl. a. brændtes egne lærer i jordmiler som for tusind år siden. Om aftenen underholdt vi hinanden ved pejsen.

Den lette transportmulighed gjorde også, at vi kunne nytte nogle af vore onsdage, som i sommer var emnedage, til bl. a. at se kirker, besøge bibliotekerne i Vejle og Horsens og til at følge et par retsager i Vejle. Som sidste år havde vi i år et festligt islet i sommerskolen ved at 50 Blå Piger var her en uge fra Skt. Hansaften.

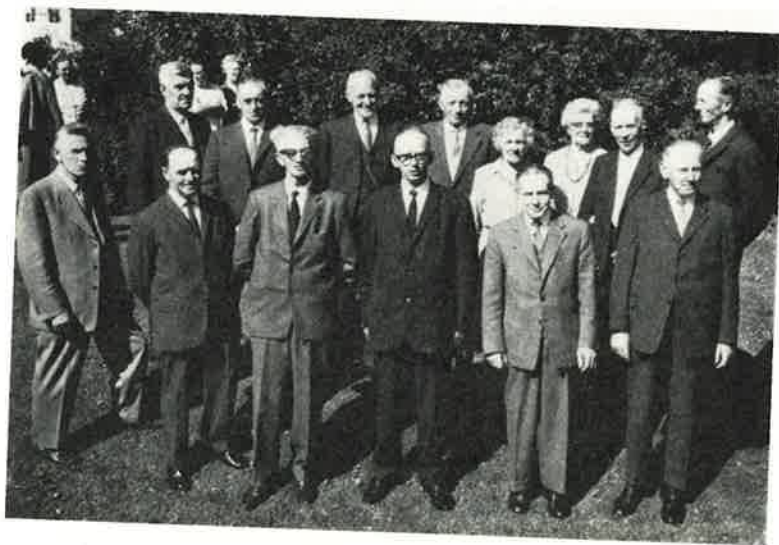
I juni blev Jørgen Laursen Vig gift, og 14 dage senere blev Anne Marie Møller gift med Søren Mønster. Brylluppet blev holdt i Hornborg hos Marie og Frode Møller (Elevforeningens formand). Alle





lærere var inviteret med til kirken og til festmiddagen, og alle eleverne var med til hele aftenfesten. En god og festlig dag.

2.-3. juli elevmøde. Stort fremmøde. Sommerskolens elever og lærere opførte Antigone af Anouilh. Laursen Vig, Magnus Nielsen og jeg talte på festpladsen.



Dagen efter elevmødet kom 40 unge mennesker til 14 dage på Højskole. Det var et kursus, der blev til i samarbejde mellem K. U. (Konservativ Ungdom) og Uldum Højskole. Under dette kursus talte bl. a. Poul Møller (M. F.) og radio-fjernsynsmedarbejder Bent Pihl.

Det store landsstævne i Århus undgik naturligvis ikke at se os som gæster.

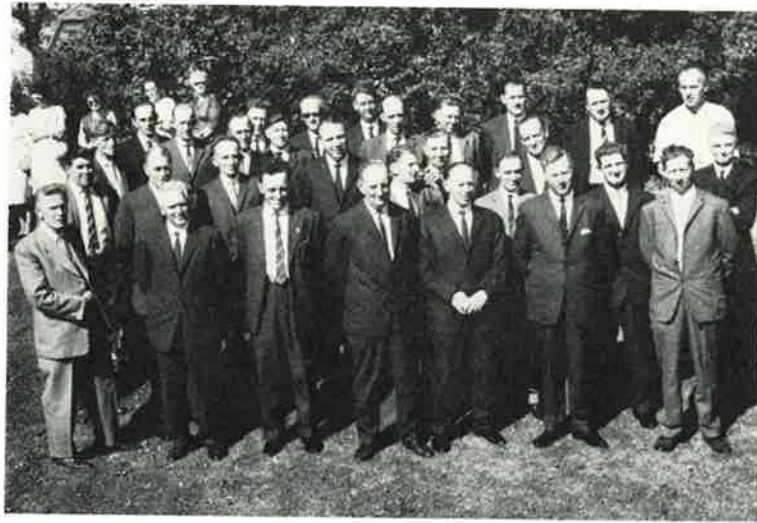
28. juli havde vi en stillfærdig afslutning på en oplevelsesrig sommer.

Og dagen efter kom 83 børn og forældre til Musik Familiekursus. En nydannelse i kursusmassen. En ubetinget fornøjelig og udbytterig uge, hvor der arbejdedes i døgndrift af lærere og kursister. Det var de fag, hvor man selv skaber, der stod i centrum, og jeg skal love, der blev skabt, at fantasien fik næring og afløb.

I slutningen af august havde vi et lille, men særdeles fortræffeligt 8 dage på Højskole. Sjældent har jeg oplevet, at man blev rystet så godt sammen på så kort tid som her.

Sidste søndag i august havde vi et godt besøgt jubilæumsmøde, der startede med gudstjeneste ved pastor Sigvald Grøn. Senere talte forstander Th. Laursen, Odder, Laursen Vig og jeg. En god idé at samle 25 - 40 - 50 års jubilarer.

I dagene omkring 1. oktober havde vi 4-dages efterårsmøde. Igen i år havde vi mange boende og en række fremragende talere. I år havde vi formået kunstmaler Ducholm Jessen, Gadbjerg, til at samle malerier til en udstilling. Edith Ducholm Jessen, Gadbjerg, Svend Åge Madsen, Billund, og William Hansen, Strib, havde hver 4-7 billeder på udstillingen, Ducholm Jessen havde selv 5.



I oktoberferien havde vi 75 yngre og ældre kvindelige vordende gymnastikledere. 8 arbejdsrige og festlige dage. Senere havde vi 3 dage med K. U.s indenrigskursus, og måneden sluttede med en weekend, hvor 155 unge i alderen 14-18 år fra klubber i Bjerre Herred tog højskolen i besiddelse. I samarbejde med herværende foreninger har højskolen tilbudt at være vært ved en foredragsserie i vinterens løb. De første aftener var der 125-200 ude fra.

Ved vinterskolens begyndelse sidste år fornyedes lærerkredsen med Maja Øland, Jens Bilgrav Nielsen og Gunnar Salomonsen samt timelærerne Frode Christoffersen, Verner Møller Pedersen og Asger Fredsted. Ved sommerskolens slutning mindskedes lærerkredsen med Kirsten Buch og Jens Bilgrav Nielsen. Til vinterskolen -66 er ansat Mogens Pagh Vestergård og Lise Thomsen samt timelærer Marie Laursen. I køkkenet, hvor Anna Hansen har stået ved roret, er nu Rosa Mikkelsen, idet Anna skal giftes i nær fremtid. Til medhjælp er som kok Knud Erik Lyngvald. Else Henriksen er her fortsat, desuden Birtha Jensen, der var elev sommeren -65, samt Inger Christensen og Else Marie Jeppesen. Tage Nielsen, vores have- og altnuligmand, passer stadig have og svømmehal.

Vi har været begunstiget af gode medarbejdere overalt og glæder os til samarbejdet med de nye. Tak til alle!

Og så slutter vi med at ønske hver og en et rigtig godt nyt år!

Bente og Erik Knudsen.



MANDAG DEN 28. NOVEMBER 1966

I mandags, den 28. kl. ca. 14.50 da eleverne fik fri fra første eftermiddagstime, lugtedes røg på »torvet« mellem elevværelserne på gymnastiksalen og på foredragssalen. Et øjeblik efter trængte røg gennem taget, så alle kunne se, at der var ildebrand. Elever sørgede omgående for, at alle værelser var tømt for kammerater, andre sørgede for alarmering af Falck-Zonen. Lærerne på vej fra time gik omgående i gang med at hjælpe. Bente og jeg var i tårnet, vi alarmeredes af de energiske løb over gårdspladsen og op ad trappen. Vi prøvede omgående at samle eleverne til mandtal, men det var umuligt, for drengene var uopfordret gået igang med at redde hvad reddes kunne i gymnastiksal og foredragssal. De 18 elevværelser var utilgængelige. Børn, unge og ældre i hundredevis strømmede til, og mange hjalp, hvor hjælp kunne ydes. Vinden kom fra vest, så både svømmehal og hovedbygning blev reddet.

Så snart brandvæsenet kom med deres mange slanger, der fik vand fra svømmebassinet, var ilden under kontrol, og vi begyndte at tænke på natten. Mange, overordentlig mange, for os kendte og delvis ukendte mennesker fra Uldum by og nærmeste omegn kom for at



meddele, at de havde fra 1—6 senge for en kortere eller længere tid. Vi var taknemmelige for al den venlighed, der strømmede højskolen i møde og vil være det længe.

Mens pigerne ringede hjem for at fortælle deres pårørende, at de alle var levende og delvis uskadede, men manglede alle deres ejendele, fik vi forbindelse med Idrætsskolen i Vejle, og de stillede omgående feltsejle, madrasser, vattæpper og hovedpuder til rådighed for de hjemløse 33 piger, der de første nætter sov i skolestuerne. Vi var glade for at de blev her. Vi meddelte dem naturligvis, at de var frit stillede, om de ville rejse, da vi kunne se, at vi resten af vinteren måtte leve under primitive forhold hvad angik såvel elevværelser som klasselokaler. Ingen tog hjem, og vi stiler nu imod normallivet og normalundervisningen. Vi har fået stillet forsamlingshuset til rådighed, og Laursen Vig og Edith har tilbudt privat-dagligstuen som undervisningslokale.

Jo, vi klarer os. Vi ville jo alle helst, om vi kunne huse eleverne på skolens grund, og det er lykkedes. De mange gode og velmente tilbud fra Uldum by og opland har vi altså ikke nyttet, men de har haft deres store betydning for såvel elever som for os, der er mere fastboende. Rigtig hjertelig tak.

En meget stor del af de 33 pigers ejendele blev røg og flammers bytte. Til alt held har vi en elevforsikring. Vore 2 forsikringsselskaber: Den alm. Brandforsikring af 1792 og Aros vil træde til.

Vi går nu med godt mod igang med de sidste 4 måneder af vinter-skolen, og sommerskolen gennemføres som vanligt (dog flyttes den til april). Til selve sommerskolen har vi såvel elevværelser som klasse-

værelser i tilstrækkeligt omfang, og byggeriet får ingen indflydelse på selve skolelivet. Køkken, spisesal, store skolestue, lille skolestue, læsestuen og 2 opholdsstuer er ubeskadigede. Svømmehallen og lærerboligerne også.

18 elevværelser blev helt ødelagte af branden, gymnastiksalens loft delvis. Tilbage står murene og gulvene, men gulvene har taget så megen skade, at de næppe kan bruges. Hvad der skal ske med bygningerne bestemmes i de kommende uger.

E. K.



MAN KAN JO SPØRGE: HAR HØJSKOLERNE STADIG DERES BERETTIGELSE

Jeg læste for nylig i et blad en anekdote om en vest-europæer, der over for en kineser pralede af den moderne, stadig fremadskridende teknik, »I fjor tog det så og så mange timer at flyve over Atlanten,« sagde han, »men i år var materialet så meget forbedret, at jeg kunne gøre rejsen en halv time hurtigere.«

Da rodede kineseren sig eftertænksomt i hår og skæg og spurgte ud af sit hjertes enfold: Og hvad brugte De så den halve time til?

Der stod europæeren og blev kineseren svar skyldig. For hvad skulle han svare. Han vidste det ikke.

Mon ikke det er vores problem i dag. Hvad skal vi bruge den halve time til?

Vi har alle moderne hjælpemidler: telefon, støvsuger og fjernvarme. Det sparer tid. Vi bevæger os med større hastighed end nogen sinde til lands, til vands og i luften. Det sparer tid. Men til hvad? Til det egentlige? Til at leve? Til at være menneske?

Hvem tør påstå det?

Mon højskolerne nogensinde har haft større mission, end i vores fortravlede tid — at lære dem, der søger dem, at leve livet.

Tid til at være menneske — og skønne på livets gave med tak.

Det skal være mit ønske, at Uldum Højskole også fremover må bidrage til det.

Venlig hilsen

Gunnar Skousen.

MEDDELELSE FRA ULDUM HØJSKOLES STØTTE- OG VENNEKREDS

I forbindelse med elevmødet den 3. juli 1967 afholdes lørdag den 2. juli kl. 20 generalforsamling i Uldum Højskoles Støtte- og Vennekreds.

Notér datoen for dette møde, det bliver kun bekendtgjort her i årsskriftet, og bestyrelsen ser gerne så mange som mulig.

Ved generalforsamlingen den 2. juli i år blev et forslag om udvidelse af bestyrelsen med 2 medlemmer vedtaget. Formanden Knud Rosendahl ønskede ikke at fortsætte, og følgende 3 nyvalgtes:

Lærer B. Haugstrup, Uldum, fru Asta Kristiansen, »Højvang«, Ørum, Daugård, og fabrikant J. P. Ransborg, Bagsværd.

Bestyrelsen har siden holdt mange møder angående skolens drift fremover, og ikke mindst byggeriets fortsættelse. Vi håber i 1967 at komme i gang med en beskeden nybygning og så bygge videre i små etaper, til vi får en fuldt moderne skole, det kan ske sideløbende med skolearbejdet. — Danmarks længst fungerende højskole skulle nødig ligge stille på grund af byggeriet.

Som andet steds omtalt har styrelsen foranlediget et lotteri til delvis finansiering af byggeriet, vi håber, der bliver taget godt mod lodsedlerne, så vi i fællesskab står sammen om en modernisering af skolen, så den er mere i pagt med tidens krav.

Gunnar Skousen.



ULDUM HØJSKOLES BYGGELOTTERI

Elevforeningen har søgt og fået justitsministeriets tilladelse til et landsomfattende lotteri til fordel for Uldum Højskole.

Lotteriet omfatter 100.000 lodsedler, og prisen er 2 kr. pr. stk. Lodsedlerne må sælges over hele landet til skolens tidligere elever og disses pårørende og bekendte i tiden 1. februar—31. marts 1967.

Overskuddet skal ubeskåret tilfalde Uldum Højskoles byggefond og anvendes til udbygning og videreførelse af skolen.

Vi tror, at gamle Uldum-elever er interesseret i, at Uldum Højskole skal fortsætte sit virke, men nybyggeri og restaurering af bestående bygninger er påkrævet, for at skolen kan få tilfredsstillende ydre forhold at arbejde under.

Gennem støtte- og vennekredsen og private indsamlinger blandt gamle elever er allerede tilkendegivet ønske om at hjælpe skolen økonomisk, og en sådan hjælp er nødvendig, da det koster mange penge at bygge og forbedre.

Man har imidlertid ment, at den økonomiske hjælp til skolen burde have en så bred baggrund som muligt. Ud fra denne tanke er det, at vi beder alle elevforeningens medlemmer være os behjælpelige med salget af lodsedler til Uldum Højskoles Byggelotteri.

Vi tillader os derfor i løbet af januar at sende 25 lodsedler til hvert enkelt medlem af elevforeningen, idet vi er overbevist om, at der i jeres omgangskreds nok skal være nogle, der vil støtte skolen og købe en eller flere lodsedler.

Vi beder jer læse den skrivelse, der følger med lodsedlerne, grundigt igennem, kvittere for modtagelsen og overholde den anførte frist for afregning og evt. returnering af ikke-solgte lodsedler.

Meget afhænger af et godt resultat af Uldum Højskoles Byggelotteri 1967 — men mon ikke Uldum-elever ud over landet vil være med til på denne måde at give deres gamle skole en hånds-rækning og derigennem bidrage til at sikre dens fremtid?

Vi tror det — og siger på forhånd tak for jeres hjælp.

På lotteriudvalgets vegne
Børge Haugstrup.

NYE MEDLEMMER TIL ULDUM HØJSKOLES STØTTE- OG VENNEKREDS

- 356 Hans Chr. Møller, Bæk, St. Nustrup
- 357 Anna-Marie Møller, Hornborg, Flemming
- 358 Else Graugård, Gl. Blåhøj, Blåhøj
- 359 Anna-Lise Christensen, Uldum mk., Uldum
- 360 Gunhild Gervig, Strandvejen 130, Skodborg
- 361 Jørgen Hjort-Hansen, Flensted mk., Låsby
- 362 Lene Karkov, Høm, Ribe
- 363 Gerda Christensen, Ejlersvej 20, Kolding
- 364 Hans Chr. Hendriksen, Rottorp, Outrup
- 365 Leo Krogstrup, Lille Egebæk, Skibbild
- 366 Jørgen S. Jørgensen, Sekjær, Holsted
- 367 Svend Bjerremann Mikkelsen, Ø. Lindet

Ved at indsende 150 kr. til: *Uldum Højskoles Elevforening, Uldum* (giro nr. 11665) — *opgiv årgang* — bliver man medlem af »Uldum Højskoles Støtte- og Vennekreds« og får årsskriftet frit sendt, så længe man lever.



FORENINGSMEDDELELSER

Generalforsamlingen afholdtes på elevmødedagen den 3. juli. Til bestyrelsen genvalgtes Tage Liengård, Kjeld Busk Jensen og Johannes Laursen Vig. Revisorerne blev ligeledes genvalgt.

Året 1965—66 har for Uldum Højskoles elevforening formet sig som et roligt år. Understøttelse til elever har vi ikke skønnet, der har været særligt behov for, og i stedet for har vi ydet et tilskud til skolens opbygning på yderligere 25.000 kr., så elevforeningens samlede bidrag nu er på ca. 50.000 kr. For yderligere at skaffe midler til skolens modernisering foreslog bestyrelsen en kontingentforhøjelse fra 5 til 7 kr. pr. medlem. Det blev fra forsamlingen foreslået forhøjet til 10 kr., hvilket vedtoges enstemmigt med den motivering, at der var brug for penge til modernisering, og at størsteparten af overskudet skal gå til dette formål. Yderligere vedtoges at forhøje nye, livsvarige medlemmers indskud fra 100 til 150 kr.

Bestyrelsen meddelte i øvrigt, at der var planer om at lave et lotteri. Vi har siden ansøgt ministeriet om tilladelse, — og denne foreligger nu, så vi regner med at kunne afvikle lotteriet i 1967.

Laursen Vig gør et mægtigt arbejde ved at rejse ud til gamle elever og venner af Uldum Højskole. Resultatet af indsamlingen til skolens byggefond er nu ca. 91.000 kr., hvortil yderligere kommer 30.000 kr., der er givet som gave fra Edith og Johannes Laursen Vig.

Hvis mange vil forstå den store opgave, det er at være med til at forny vor gamle skole, skal vi nok holde medlemstallet, og så vil det også lykkes.

Fr. M.

Glædelig jul! Venlig hilsen til alle gamle Uldum-elever!

Marie og Frode Møller,
Hornborg.



ELEVFORENINGENS REGNSKAB 1965—66

Indtægt:

Kassebeholdning fra sidste år	45.362,02
Gaver fra vandrebøger:	
»De spredtes lænke« s. 1947	30,00
»Den flyvende kuffert« v. 1939—40	50,00
Sommeren 1927	20,00
»Forglemmigej« s. 1946	15,00
Gave fra gammel elev	5,00
do.	10,00
do.	10,00
do.	10,00
do.	10,00
Indkommet ved salget af hundredårsbogen	60,00
Tilskrevne renter	3.172,91
Medlemsbidrag 1965—66	18.730,00
	I alt kr. 67.484,93

Udgift:

Elevhæftets trykning	8.191,22
Indbetalingskort, opkrævninger, påtryk	203,14
Konvolutter	584,20
Årsskriftets forsendelse	3.494,20
Medlemsbidrag til landselevforeningen	1.300,00
Betalt for kontorarbejde	30,00
Rejseudgifter til bestyrelsen	60,00
Lån til »Den selvejende Institution Uldum Højskole«	25.000,00
Understøttelse til elever	300,00
Kassebeholdning	28.322,17
	I alt kr. 67.484,93

Ovenstående regnskab er efterset og sammenholdt med bilagene og fundet i orden. Kassebeholdningen var til stede.

Uldum, den 29. juni 1966.

P. P. Alsted. N. Friborg.

ELEVLISTE

Vinteren 1965-66

Andersen, Erik Hjort, Mandø pr. Ribe
Andersen, Henning Bech, Bøgevej 4, Arup
Andersen, Jens, Lynnerup pr. Vægger
Andersen, Leo, C. C. 141, Necochea, Argentina
Andersen, Lis, Sønderby, Femø
Andersen, Poul, Helstrup, Snejbjerg pr. Herning
Bach, Astrid Bothilde, Emmerslev pr. Højer
Bastholm, Jens, »Faurholt«, Hjallerup
Baumann, Karen Margrethe, Kastvrå pr. Sommersted
Bjerregård, Christian, Husby, Ulfborg
Braüner, Georg, Havredal pr. Frederiks
Christensen, Birgitte, »Lindegården«, Lille Thorum, Roslev
Christensen, Birthe, Engvej 13, Grindsted
Christensen, Jytte, »Maglehøjgård«, St. Valby, Roskilde
Christensen, Jytte Irene, Hatting
Christensen, Tove Vestergård, Holmsø Kær, Fjerritslev
Christiansen, Ingrid, Vindestræde 1, Gentofte
Drejer, Knud Heine Jeppesen, Thorum pr. Roslev
Ebbesen, Erik, Gånsager, Frifeldt
Frandsen, Tove, Vestbirk Allé 10, Kastrup
Frühstück, Henrik Clemmensen, »Godthåb«, Bedsted, Thy
Geisler, Helene, Godthåb, Grønland
Hansen, Hedvig Lund, Vonsild mark, Vonsild
Hansen, Jørgen Bjørn, »Borup Nørregård« pr. Grauballe
Hansen, Kristian Grønbech, St. Risegård, Østermarie
Hansen, Kurt Nedergård, Viborgvej 21, Karup
Hansen, Leif N., Gl. Hesel, Mejrup pr. Holstebro
Hansen, Tove Brita, Hvam pr. Kjellerup
Hjorth-Hansen, Jørgen, Flensted pr. Låsby
Iversen, Alice Irena, Lindeallé 8, Urhøj, Vejle
Jacobsen, Benny Jan, Sandby Lmfj. pr. Gislinge
Jensen, Bernhard, »Ørndrup« pr. Karby, Mors
Jensen, Bodil, Ollerup pr. Bredsten

Jensen, Bodil Line, Østergade 10, Oksbøl
Jensen, Eskild Højgård, Kolt Fri- og Efterskole, Hasselager
Jensen, Henning Hvelplund, Hoven pr. Tarm
Jensen, Ib Ingemann, Hjelmstrup pr. Egtved
Jensen, Kirsten Fisker, Fladbrovej, Hornbæk pr. Randers
Jensen, Kresten Tovborg, Klostermølle, Gudum pr. Lemvig
Jensen, Nicolaj Dalsager, »Toftegård«, Lisbjerg, Århus
Jensen, Svend Hede, Hover pr. Spjald
Jensen, Tom Ole, Ortved pr. Ringsted
Jensen, Ulla Agnethe, Brandsbjerg, Råsted pr. Bur st.
Jessen, Poul Ullum, Ollerup pr. Bredsten
Johansen, Aase, Hovedgaden 53, Sdr. Omme
Jørgensen, Karen Elisabeth, Parkvej 32, Fåborg
Karkov, Lene, Høm pr. Ribe
Kristensen, Fritse Brogård, Borup, Brande
Kristensen, Grethe, Enghavevej 18, Outrup
Kristensen, Jakob Peder Møller, Mejlvang pr. Ølgod
Krogh, Anders, Sinkjær pr. Grønbjerg
Kæmpe, Knud Erik, Nørregade 52, Balling
Larsen, Randi Elisabeth, Holmevej 17, Ribe
Madsen, Hans, Melhede, Tørring
Madsen, Ove H., Nustrup pr. Gabøl
Michaelsen, Kirsten, Kastvrå pr. Sommersted
Moos, Jens Erik Østergård, »Egelund«, Ferup
Nielsen, Anne Marie, Kløvervej 34, Køge
Nielsen, Bente, Trustrup pr. Hundslund
Nielsen, Henning Skaarup, Benediktsgade 3, Odense
Nielsen, Inga Irene, ved Kirken pr. Aunslev
Nielsen, Jørn Egebjerg, »Skjoldlevgård«, Lading
Nikolajsen, Else, »Kirkehøj«, Idum pr. Holstebro
Olsen, Linda Ellis, Askovvej 31, Vejen
Pedersen, Bente Rotvit, »Bækkeskov«, Åker pr. Åkirkeby
Pedersen, Inge Marie Gårdsvig, »Højstrup« pr. Lem st.
Pedersen, Kristian Vestergård, »Højvang«, Givskud, Jelling.
Pedersen, Niels Kristian, Lynges Eskildstrup, Sorø
Pedersen, Svend Aarup, Lambæk pr. Lem
Petersen, Karl Holst, Lindved pr. Vejle
Prindahl, Bertel, Lihme
Rasmussen, Anna Grethe Rahbek, Hvirring Søndermark, Flemming
Rasmussen, Anne-Lise, Anemonevej 6, Silkeborg
Rasmussen, Jytte Benedikte, Anemonevej 6, Silkeborg
Sandvej, Olav Johannsen, »Bergsminde«, Højrup, Korsvang
Skovgård, Margrethe, Viborgvej 12, Horsens

Svensgård, Jens, »Pølsmark«, Tim
 Sønderby, Jens, Krarup pr. Tistrup
 Sørensen, Bent, »Fredsgård«, Lundgård pr. Stoholm
 Sørensen, Ernst, »Ringgård«, Ring pr. Auning
 Sørensen, Hardy Villy, Dalgade 2, Horsens
 Sørensen, Karin, Viborgvej, Hornbæk pr. Randers
 Sørensen, Signe, »Ringgård«, Ring pr. Auning
 Thomsen, Annalise Nygård, Borup, Brande
 Thomsen, Aase, St. Hejbøl, Ølgod
 Vestergård, Irma, Laven mark, Laven
 Villadsen, Lars Bugge, Tanderup præstegård pr. Gelsted
 Wagener, Kaj Vesterbæk, Storegade 6, Skjern
 Østergård, Birthe, Opsund, Videbæk

Sommeren 1966

Andersen, Thomas, »Skovbølling«, Pjedsted
 Dyrmosé, Holger, Hogager, Holstebro
 Jensen, Birte Lykke, Grønnevej 65, Virum
 Jørgensen, Kirsten, »Revningegården«, Kerteminde
 Larsen, Bente Eskesen, Nelliikevej 11, Bellinge
 Larsen, Jørgen O. H., Flyvestation Vandel
 Pedersen, Gunner, Egense, Svendborg
 Pedersen, Margit, Rindby, Fanø
 Petersen, Anders O., Flyvestation Vandel
 Petersen, Karl Holst, Lindved pr. Vejle
 Plessing, Karen Margrethe, Dreyersvej 25, Rungsted Kyst
 Schultz, Ingrid, Bønnerupstrand
 Thomsen, Ebba Kragh, Frederiksborgvej 86, København NV



SAMMENKOMSTER OG MØDER I 1967

Elevmødet er fastlagt til lørdag—søndag den 1.—2. juli.

Jubilæumsmødet bliver søndag den 27. august, begyndende med gudstjeneste sandsynligvis kl. 10.00 og slutter med aftenkaffe kl. 20.30. Dette elevmøde er først og fremmest beregnet på årgangene:

1916—17 og 1917
 1926—27 og 1927
 1941—42 og 1942

Også ægtefæller er velkomne.

Efterårsmødet bliver i 1967 i dagene torsdag — fredag — lørdag — søndag 28. september—1. oktober. Program sendes fra ca. 1. september.

Julemødet for gamle elever og øvrige venner af skolen er søndag den 17. december. Kaffe kl. 15.00. Svømmehal 15.30. I foredragssalen 16.30 og igen 19.30.

INDHOLD

	Side
<i>Asger Fredsted: Prædiken til 14. søndag efter trinitatis</i>	3
<i>Magnus Nielsen: Fornylse</i>	7
<i>Johannes Laursen Vig: Lyslængsel</i>	14
<i>Johannes Laursen Vig: J. Hattinger-Jacobsen</i>	22
<i>Gunnar Salomonsen: Noget at forme og digte</i>	25
<i>Maja Øland: Sang og musik</i>	31
<i>Frode Christoffersen: Proletariserer vi landboungdommen?</i>	33
<i>Karen Schiermer: Sangen har lysning</i>	37
<i>Erik Knudsen: Om højskole</i>	39
<i>Erik Knudsen: Årets gang</i>	43
<i>Erik Knudsen: 28. november 1966</i>	49
<i>Gunnar Skousen: Man kan jo spørge!</i>	52
Meddelelse fra Uldum Højskoles Støtte- og Vennekreds	53
Uldum Højskoles byggelotteri	54
Nye medlemmer til Uldum Højskoles Støtte- og Vennekreds	55
<i>Frode Møller: Foreningsmeddelelser</i>	56
Uldum Højskoles Elevforenings regnskab	57
Elevliste	58
Sammenkomster og møder	61

Husk at indsende medlemsbidrag.

